

Mentősként festeni

Beszélgetés drMáriással

SIRBIK ATTILA

Mit jelent számodra az élet közvetlen húsának álcázott realitásból fakadó abszurditása?

DRMÁRIÁS: A száz évvel ezelőtt az abszurd művészetükkel világra szóló botrányt keltő dadaisták már rég a művészettörténet kedves fejezetévé szelődtek, miközben az abszurd boldogan él és virul a szemünk előtt. Legyen az a láthatatlan járvány, amely a semmiből jött és a semmibe tér vissza megmagyarázhatatlanul, miközben felforgatott mindent, amit addig valóságnak hittünk, legyen az

alkoholistatalálkozó. Ma annyi körülötünk az abszurd, hogy a dadaisták ennek láttán meghökölve hátrálnának vissza a legtradicionálisabb svájci kispolgári létbe.

Inspirálónak tartod azt, hogy egy olyan világban éljünk, amely egyszerre ad elképesztő mennyiségű impulzust és elkéserevést, szint és kiábrándulást?

DRMÁRIÁS: Egy páratlanul izgalmas korban élünk itt a páratlanul izgalmas Kelet-Európában, ahol diktatúra és demokrácia, pszichoanalízis és bableves,

Egy beszélgetésünk alkalmával azt mondtad, számodra a művészeti igazából a szeretet diktatúráján való filantropikus merengést és a forradalmi hév szexuális feszültségét ötvöző szellemi radiátor. Ez ma is így van?

DRMÁRIÁS: A legteljesebb mértékben. Vegyünk egy példát! Meghívtak a szlovéniai Maribor város főterén a gyönyörű barokk épületben működő artKIT galériába kiállítani, aminek nagyon megörültem, s amelyre hosszan készültem. A tér, amelyen Hitler és Tito is egykor masírozott, egy város, amely egykori hazámhoz tartozott, ahol manapság szerbhórvatul beszélgetünk a Balkán legjobb török éttermében a nyugati kortárs művészetéről, egy közeg, amelynek elképesztően magas színvonalú képzőművészeti és technológiai kultúrája van, s ahol a diktatúrák ikonográfiájára építkező Laibach zenekar és az Irwin képzőművészeti csoport a legmeghatározóbbak ma is. Nos, végre én is hozzáadhatom a világot és véleményemet a történetéhez.

Majd a március 13-án nyíló tárlatomra előző nap elindulva a rádióból értesülök a határok lezárásáról a koronajárvány miatt, azonban a tárlat lemondása helyett a szlovén galériavezetővel a határon találkozunk, átrakjuk a festményeket az ő autójába, ő elviszi az anyagot, szépen installálják a galériában, és másnap megnyitják a kiállítást, hogy a művészet határokon átívelő természetét és fontosságát bizonyítsák. S akkor, amikor már szinte minden nyilvános rendezvény tiltott lett, összejöttek az emberek a megnyitón, végignézték az anyagot, köztük Hitler és Tito portréját is. Aztán videokapcsolaton keresztül megbeszéltük a kialakult furcsa helyzetet, ők ott olasz bort és szerbiai pálinkát, én meg a sziglieti alkotóházban szekszárdi bort kortyolgatva. Azt mondhatnánk, lám, ilyen a művészet iránt érzett forradalmi hév szexuális feszültsége, amely a szeretet diktatúráján való filantropikus merengést

Kontuly Béla nagypapáékkal családi házuk kertjében, Zomborban

uniós politika, amely úgy működik, mint egy diszkóklub kocsmája, ahol azt, aki nagyon lázad, meghívják egy italra, és nyomnak a zsebébe egy kis pénzt. Legyen az a hosszú távon stratégiáját Mága Zoltánra alapozó honi kultúrpolitika vagy a szupergagyivá züllött, semmiről se szóló, nyári fesztiváloknak titulált

oltár és szandál, terepjáró és korcs kutya, Brüsszeltől az ország felszabadítását könyörgők és békemenettel az ellenük harcba szállók világi, szavai, identitásai, álmai össze-vissza keverednek minden téren. Ez persze inspiráló, de egyben kényyszerűen magába szippantó körülmény is, hiszen ha akarja, ha nem, mindenki valahol ilyen lesz tőle.

DRMÁRIÁS: *Gavrilo Princip meggyilkolja Ferenc Ferdinándot* Georg Grosz műtermében, 2019, akril, vászon, 100×80 cm A művész jóvoltából

mutatja fel, hisz miközben a találkozásunk szimbolikus lett, mégis jóval fontosabb és jelképszerűségében erősebb egy szokásos kiállításénál.

A politikai beszorultság művészettel, szabadsággal, kreativitással való átítatása és felszabadítása érdekelt igazán?

DRMÁRIÁS: Pontosan! Egyszerűbben szólva az, hogy miként tudunk a művészet által kilépni a beszorultságainkból. A politika mára olyan szinten polarizálta az embereket, olyan mértékű lett a legegyszerűbb sablonokra épülő, bennük működtetett előítélet-rendszer, hogy jóformán ellehetetlenült minden párbeszéd. Már nem vitázunk, beszélünk, értekezünk jóformán semmiről,

csak sértődött ellendukkereként nézünk egymásra egy halálos, soha véget nem érő tusában, amely nemcsak a táborok között, hanem táborokon belül is zajlik, s aki kételkedni, vitázni mer, az lesz a Júdás, az eltávolítandó gonosz. Igazi orwelli helyzet ez, ahol mindenkire rásütik a jelzőt, mely szerint vagy

DRMÁRIÁS: Müller Cecília nyugalomhipnózisával megállítja a járványt, és megmenti a hazát Matisse húsvéti virágai között, 2020, akril, vászon, 100x80 cm
A művész jóvoltából

kommunista vagy antikommunista, vagy fasiszta vagy antifasiszta, miközben igazából egyik sem.

Én pedig úgy gondolom, hogy ebből az elmebajból úgy tudunk kigyógyulni, hogy olvasunk, festünk, zenélünk és beszélgetünk, s kizárjuk az amúgy is tomboló és megváltoztathatatlan zsigeri gyűlöletet az életünkéből, amennyire csak lehet. Urambocsá' megpróbálunk visszatérni ahhoz, hogy civilizált lényekként beszéljünk, gondolkodjunk, működjünk.

Azokkal a perverzításokkal foglalkozol, amelyeket a nyakunkba zúdítanak, majd jóhiszeműen, gyógyászati és gyógyulási szándékkal „félre-érted” azokat?

DRMÁRIÁS: Azért értem félre úgy mond a dolgokat, mert nem akarom elfogadni a világot olyannak, amilyen, hanem megpróbálok rajta valamicskét javítani. Például azzal, hogy számos kiváló művész műtermébe helyezem képeim főszereplőit, így mutatva meg vagy irányítva a figyelmet arra, hogy mi is számomra a művészeti értelemben vett szép.

Utalok rájuk, emlékeztetek, rávezetek, megidézek, bizonyos értelemben tapasztalataikat, korukat, világaikat, találmányaikat, élményeiket, álmaikat újrashatározva népszerűsítem őket. S az ő világaikba, azaz a művészet ideális, örök, békés, jóformán mennyei világába helyezem azt, ami ennek a világnak az ellentéte. A háborúkat, a történelmi traumákat, a diktatúrákat, vagyis az örök hatalmat képviselő harcosokat, a realitásunkat és az identitásunkat meghatározó politikusokat, ideológusokat, vezéreket. Ahogyan ez a két világ egymásnak feszül, az számomra azt a kettősséget mutatja fel, amelyben élünk. Van egy távoli, álomszerű világ, amely után vágyunk, s van a valóság, amely beférkőzik elé, s azt mondja, hogy őt nem úszhatjuk meg. Viszont azáltal, hogy a művészet és a politika így egymásba simul, akarva-akaratlanul is egészen más lesz a művészetemben, mint a mindent elöntő médiakampányokban. A politikusok túldramatizált voltukban nevetségessé válnak, vagy megszépített

ábrázolásuk folytán félelmetessé, olykor idegenné, otthontalanná, lidércessé. A kor eseményei, hangulatai egyfajta naplóként kerülnek megörökítésre a festményeken, akár közvetlen sztorik megidézése által, akár olyan történelmi helyzetek felmutatásával, amelyek épp ellenkezők, mint ahogyan azt a kampányok elvárnák. Ha azt mondjuk, hogy Sztálin az Év Menedzsere, akkor abba beleláthatjuk a mai kor pénzorientáltságának a kritikáját is, korunk hősét, a brókert, a menedzsert, a pénzembert, akinek a tevékenysége mindegy, milyen áldozattal jár, mégis ő a király, azaz sok mai kis pénz-Sztálint láthatunk bele, akik áttaposnak a többiekre, s gátlástalanul meggazdagodásuk mellett még azt is képesek elhinni, hogy ezzel jót tesznek másokkal, a közösséggel, a világgal.

A titói dzsentridiktatúrában születél, majd a milosevicsi véres időkben voltál egyetemi hallgató, ahonnan az út egy fegyverek nélküli, de attól még állandó háborúban álló magyar politikai valóba vezetett. Mindennek köze van ahhoz a döntésedhez, hogy azt, amit akarod ellenére kell megélned és egyfajta betegségként elszenvedned, a művészeted által igyekszel kigyógyítani magadból?

DRMÁRIÁS: Szerintem csak úgy tudunk valamiből kigyógyulni, ha feldolgozzuk. Ha kibeszéljük, kiírjuk, kifestjük vagy bármi más módon kiüvöltjük, kisuttogjuk, kikacagjuk magunkból. Különböző emberek vagyunk különböző tapasztalatokkal, így nem könnyű megértenünk egymást, miközben nagyon fontos, hogy megtaláljuk az utat egymáshoz. Mondok egy példát. Az ősszel volt egy kiállításom

DRMÁRIÁS: Lugosi Béla megjelenik a Kárpátok csúcsán Caspar David Friedrich műtermében, 2019, akril, vászon, 120x100 cm A művész jóvoltából

DRMÁRIÁS: *Sztálin az Év Menedzsere*, 2012, akril, farostlemez, 90×120 cm
A művész jóvoltából

Önarckép Trianonnal címmel, amelyen Weiler Péterrel együtt állítottunk ki a Kieselbach Galéria szervezésében a Brody House-ban. A közelgő évforduló arra készítetted, hogy ezzel a témával foglalkozzak, hiszen a háborúk és a határok megváltoztatása brutális nyomot hagyott egész családomon. Azonban a közönség számára sokszor idegen, patetikus eszközök helyett megpróbáltam a groteszk elemeivel élve célba juttatni a történetemet. Egy festménysorozaton mutattam be a kor jellegzetes szereplőit, miközben minden festmény mellé egy családi fotót tettem ki egy összekötő szöveggel a történelmi és a szubjektív történet párhuzamaként. Például azt, hogy nagyapám imádta a művészetet, gyűjtötte, sokat beszélgetett róla családtagunkkal, a híres festőművész Kontuly Bélával, majd egyszer csak jött a behívó, és az ügyvéd és királyi közjegyző harminchat hónapot töltött az olasz fronton, mert Gavriło Princip meggyilkolta Ferenc Ferdinándot.

Egy másik fotón nagyapám a barátaival vadászni indul rezesbanda kíséretében jókora ködben. Ezt egy Caspar David Friedrichtől kölcsönzött köddel helyeztem párhuzamba, amely fölött nem egy ismeretlen vándor, hanem szegény Lugosi Béla áll Drakula grófként, s az általa a hollywoodi filmekben megjelenített gonosz árnya vetül a

világunkra, mintegy előrevetítve a százéves vívódást tragikus, komikus és tágabb értelemben is reflektáló jelentésben.

Az egyik tárlatvezetésen pedig a határváltoztatást nem úgy próbáltam a mai fiatalokkal megértetni, mintha valamit csak úgy elloptak volna tőlünk, hanem hogy képzeljék el, ha egy nap felébrednek, s kiderül, hogy a hazájuk nem a régi, hanem egy új, másik, idegen, mondjuk Svédország, ahol új a hivatalos nyelv, a történelem, az identitás, aminek következtében öneik ahhoz akarva-akaratlanul alkalmazkodniuk kell.

Hogyan élted meg a pandémiás időszakot? Milyen következményekkel jár számodra képzőművészként, és milyennel zenészként? A Tudósok fellépéseit, gondolom, sorban mondták le.

DRMÁRIÁS: A pandémiás korszak nagyon izgalmas volt, mert kiderült, hogy egy pillanat alatt összeomolhat a világ, amelyben élünk, amelyet oly szilárdnak gondolunk, s elveszthetünk egy csapásra mindent, kicsit úgy, mint a háborúban. Ilyenkor átértelmeződik minden, az emberek az értékekre kezdenek fókuszálni, s rádöbbennek, mi is az, amit nem akarnak elveszíteni.

Én ezen a helyzeten úgy próbáltam javítani, hogy olyan képeket festettem, amelyek tele lettek erős színekkel, pozitív humorral, játékosággal, életörömmel. Minden koncertet, kiállítást lemondtak, így maradt a műterem, ahol reggeltől estig dolgoztam. Megszületett számos festmény, amelyek bejárták a médiát, majd kiállításra kerültek a *Kortársak karanténban* című tárlaton a Kieselbach Galériában.

A legnagyobb elismerésnek azt tartom, hogy a festmények egyike az Országos Mentőszolgálathoz került, ahol a mentősök azt napi szinten látva erőt meríthetnek belőle a további munkájukhoz, ráadásul a képen szereplő Győrfi Pál is szeretettel és elismeréssel nyilatkozott róla. Vagyis számomra a legnagyobb öröm, hogy bizonyos értelemben kollégák lettünk: a hivatásos mentősök a fizikai valóságban mentenek, én meg reményeim szerint a szellemiben, ami újult erőt ad ahhoz, hogy újabb festményeket fessek.